خراسان رضوی
گزارش ویژه
روزنامه
سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی
خراسان رضوی
پنج شنبه | ۲۵ اسفند ۱۴۰۱
۲۳ شعبان ۱۴۴۴
شماره ۵۲۰۷

سایه شوم دیوهای سیمانی بر بارگاه رضوی!

ساختمانی دقیقا پشت گنبد منور حرم مطهر رضوی سربرآورده که منظر نورانی حرم را مخدوش کرده است

یک سال از مطالبه حذف این دیو سیمانی گذشته و ترسناک تر این که ۱۴۷ پروژه دیگر هم ممکن است این فاجعه را تکرار کند

وحید تفریحی/ چشمان تان را ببندید؛ تصور کنید دقیقا وسط خیابان امام رضا (ع)، بعد میدان بسیج یا به قول ما مشهدی ها فلکه برق ایستاده اید رو به حرم آقا! صدای اذان از گلدسته ها در گوشتان خوش نوایی می کند، هر لحظه می خواهید چشمان تان را باز کنید تا به جمال گنبد نورانی روشن شود اما همین که چشم می گشایید، ظاهر زمخت و سیمانی ساختمانی دقیقا پشت گنبد منور، هجوم می آورد به تمام حس و حال خوبی که از گذشته در ذهنت بوده و هست! دیوی سیمانی که دقیقا جلوی چشم همه در مهم ترین و نورانی ترین منطقه شهر و کشور، سر برآورده که نمای آن، منظر نورانی گنبد مطهر حرم رضوی را از سمت خیابان امام رضا (ع) مخدوش کرده است. حالا در میدان بسیج که رو به حرم آقا سلام می دهی باید ظاهر بدقواره ساختمانی را که از پشت گنبد مطهر سر درآورده هم تحمل کنی! بیش از یک سال پیش مطالبه جدی مردم، زائران و مجاوران برای حذف این دیو سیمانی از منظر حرم مطهر رضوی را رسانه ای کردیم، از همان روز پیگیری کردیم، مطالبه کردیم، آن قدر گفتیم و گفتیم که شاید اراده ای برای حذف این دیو سیمانی پیدا شود که نشد! سراغ همه هم رفتیم، از متولیان مثل مدیریت شهری و استانداری گرفته تا دستگاه های نظارتی مثل دادستان و شورای عالی معماری و شهرسازی و... اما همه با ما همدرد بودند ولی ناتوان! معتقد بودند با توجه به این که مالکان ساختمان مجوز دارند نمی توانند اقدام کارسازی را انجام دهند. از همان ابتدای پیگیری موضوع، دلسوزانه سوال کردیم که آقایان مسئول، شما دقیقا کجا بودید که این ساختمان به همین راحتی خشت روی خشت گذاشت و طبقاتش را بالاتر از گنبد مطهر ساخت و اقدامی نکردید؟ قرار نیست کاری کنید؟ باید دست روی دست گذاشت و تماشا کرد که به همین راحتی منظر گنبد نورانی آقا در سوداگری عده ای مخدوش شود؟ کم نبود تمام آشفته بازاری که در اطراف حرم مطهر ایجاد شد؟ این روزها از هر خیابانی وارد شوی هتل های چند ستاره سر به فلک کشیده با انواع و اقسام نورپردازی ها و معماری های آشفته، چشم خراشی می کند، بلندمرتبه سازی های اطراف حرم به شکل افسار گسیخته ای افزایش یافته، قبل از این که این غول های آهنی قد بکشند، از چند خیابان دورتر، گنبد و گلدسته حرم مطهر چشم نوازی می کرد اما حالا با ساخت و سازهای دور از قاعده و قانون، منظر این بارگاه مقدس به کلی مخدوش شده است. اگر چه متولیان اذعان دارند که این قبیل ساخت و سازها مجوزهایی را بر اساس طرح تفصیلی گذشته موسوم به طرح «طاش» دریافت کرده اما واقعا جای نهادهایی مثل بازرسی کل کشور، شورای عالی معماری و شهرسازی، استانداری، دادستانی و... در این هنجارشکنی بارز کجاست که به همین راحتی منظر گنبد را مخدوش می کنند و آب از آب تکان نمی خورد؟ چرا برخورد قاطعی برای اصلاح طبقات اضافه ساختمان هایی که مشرف به حرم مطهر است انجام نمی شود؟ نکته قابل تامل ماجرا در این است که ۱۴۷ پروژه بزرگ، با تعداد طبقات بالا مجوز ساخت را در گذشته و بر اساس طرح طاش دریافت کرده اند که هنوز ساخته نشده و در صورت ساخت این پروژه ها بعید نیست فاجعه ای از این جنس در اطراف حرم مطهر رضوی رقم بخورد. تا الان هم که بیش از یک سال از اعلام و پیگیری مطالبه افکار عمومی برای حذف این ساختمان از منظر گنبد منور رضوی می گذرد، آب از آب تکان نخورده و این دیو سیمانی همچنان ظاهر زمختش را به نگاه زائران آقا علی بن موسی الرضا (ع) تحمیل می کند! مخدوش کردن گنبد منور رضوی، دل هر زائر و مجاوری را که این روزها در خیابان امام رضا (ع)، رو به حرم آقا می ایستد و سلام می دهد به درد آورده است که البته این موضوع دردی نیست که درمان نداشته باشد.

دیوی که افشا شد

۱۰ بهمن ۱۴۰۰؛ اولین بار در این تاریخ و در گزارشی با عنوان «نوک کوه یخ فاجعه در حریم حرم» چهره این دیو سیمانی را افشا کردیم و از گلایه های زائران و مجاوران از مخدوش شدن منظر گنبد منور رضوی گفتیم و مسئولان و متولیان را مورد مطالبه قرار دادیم. این ساختمان بدقواره، جایی است در «ته پل محله»؛ ساختمانی که در چندین طبقه ساخته شده و منظر گنبد را مخدوش کرده است. در این گزارش معاون شهرسازی شهرداری منطقه ثامن مشهد اعلام کرده بود که «این هتل در سال ۱۳۹۶ توسط سرمایه گذار بخش خصوصی طبق طرح تفصیلی «طاش» مجوزی را از شهرداری دریافت کرده و این مجوز در قالب ساخت ۹ طبقه صادر شده است.» این هتل دقیقا طبق همان مجوزهای ابلاغی در کمیسیون ماده ۵ و بر اساس طرح طاش (طرح تفصیلی گذشته) ساخته شده است. خدایی معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری که خود، زمانی از منتقدان سفت و سخت طرح طاش و بلند مرتبه سازی های اطراف حرم بود نیز در همان گزارش به ما گفت: به طور مسلم در گذشته درباره این که منظر حرم مطهر یک سرمایه است مفاهمه مشترکی بین متولیان امر شکل نگرفته بوده و گرنه این اتفاق رخ نمی داد. طبیعتا انگیزه های اقتصادی در شکل گیری وضع موجود موثر بوده است با این توضیح که گاهی گفته می شود آن چه اطراف حرم انجام شده است برای تامین مالی پروژه به سازی پیرامون حرم بوده و مدیران وقت ناگزیر از چنین تصمیمی بوده اند. در ساختمان مورد اشاره ۹ طبقه روی زمین ساخته شده است. وفق قوانین موجود این ساختمان ها تا زمان تجدید بنا باقی می مانند ولی درباره ساختمان هایی که هنوز ساخته نشده اند باید طبق ضوابط جدید اقدام شود و طبق این ضوابط بیش از ۵ طبقه و در بعضی نقاط بیش از ۶ طبقه اجازه ساخت و ساز وجود ندارد. درباره این هتل باید بگوییم که ساخت اسکلت این ساختمان دو سال قبل به پایان رسیده است و طبعا وفق ضوابط تا زمان تجدید بنا تثبیت خواهد بود مگر آن که توافقی فی مابین مالک و متولیان امر برای اصلاح بنا انجام شود. درباره ساختمان هایی که ساخته شده است اگر قرار بر تخریب طبقات اضافی باشد باید هزینه های مختلف آن تمهید شود و تا این لحظه در این زمینه هیچ متولی نداریم و همین موضوع باعث تثبیت این ساختمان ها شده است. وی در پاسخ به این سوال که راهکار برای حذف طبقات اضافی ساخته شده در پروژه هایی که منظر حرم مطهر را مخدوش کرده است، چیست؟ نیز اظهار کرده بود: هم اکنون اجماع لازم برای این کار وجود ندارد از طرفی در وضعیت کنونی بحث ما درباره ساختمان های ساخته شده نیست و فعلا تمرکز بر جلوگیری از ساخت ساختمان های بلند مرتبه ای است که ساخته نشده اند.

عکس: دهقانی

پیگیری مطالبه گرانه برای حذف طبقات مخدوش کننده منظر حرم

خراسان مطالبه بحق مردم برای حذف طبقات مخدوش کننده منظر حرم رضوی را رها نکرد و از دیگر متولیان و مسئولان نیز این پیگیری را ادامه داد. از جمله فرماندار مشهد که گفته بود «ما و شهرداری باید جلسه برگزار و فکری برای این موضوع کنیم. فعلاً ملاک ما آن چیزی است که مصوب شده است. حالا ممکن است ما نظر شخصی داشته باشیم. البته قبول داریم آن چه مصوب شده وحی منزل نیست. قطعاً اگر نظرات کارشناسی در این باره ارائه شود برای رفع این مشکل استقبال می کنیم تا مسئله حل شود.» دادستان نیز در یکی دیگر از پیگیری های خراسان گفته بود: «از نظر من به عنوان یک شهروند و دادستان شهر به هر ساختمانی که در حاشیه حریم مطهر رضوی بنا شده و به من اجازه نمی دهد که گلدسته حرم را صبح ها ببینم و سلام بدهم، این ایراد وارد است. قدیم مشهدی ها از میدان فردوسی، خیابان امام رضا (ع) و... می ایستادند و رو به حرم مطهر سلام می دادند، به طوری که در مسیرهای اصلی حرم هر جامی ایستادیم گلدسته های حرم قابل رویت بود. مردم مگر گلدسته در شهر می بینند؟ چند جای شهر را می توانید انتخاب کنید که از آن جا گلدسته حرم را می توان دید و سلام داد؟ بنابراین همه ساختمان هایی که مانع این کار شده اند، از نظر من این مشکل را دارند.» معاون دادستان مشهد هم توضیحات دادستان را کامل کرده و گفته بود: «به دلیل این که بسیاری از این سازه ها پروانه شان را از یک مرجع قانونی دریافت کرده و ساخته شده اند، ساختمان ها در آن قسمت به چهار دسته تقسیم شده اند. برخی از ساختمان هایی که ساخته شده اند قرار شد که تثبیت شوند. دسته دیگر، ساختمان هایی که در زمان تصویب طرح در حال ساخت بودند. این ها هم بر اساس مصوبه شورای عالی شهرسازی و معماری بنا شد به میزان پروانه شان تثبیت شوند، به این دلیل که افرادی که در استان بودند، ممکن بود به این پروژه ها وابسته و ذی نفع باشند اما این طرح به طور مستقیم در شورای عالی مطرح شد، یعنی اصل ضرورت تصویب طرح و تبیین طرح قبلی. همچنین تصویب طرح جدیدی که بتواند تمام معضلات و مشکلاتی را که در حوزه ثامن و بافت حرم مطهر رضوی ایجاد شده است، از بین ببرد. مطابق دسته بندی شیوه نامه، ساختمان مورد اشاره، در دسته ای قرار گرفته که تثبیت شده تا زمانی که مجدد بخواهد نوسازی کند. به رغم تمام مشکلاتی که بیان کردید، با توجه به پروانه ای که وجود داشته و مجوزهایی که از شهرداری وقت گرفته اند در دسته دارای حقوق مکتسبه شناخته شده و تا زمان نوسازی مجدد تثبیت خواهد شد، نوسازی مجدد اگر بخواهد اتفاق بیفتد بالطبع آن طرح حریم ویژه حرم مطهر رضوی باید مدنظر قرار گیرد و رعایت شود.»

ورود قوه قضاییه و وزارت راه و شهرسازی به ماجرای دیو سیمانی

برای اثرگذاری بیشتر و پیگیری مطالبه گرانه تر درخواست مردم برای این دیو سیمانی، موضوع را از نهادهای بالادستی از جمله قوه قضاییه و وزارت راه و شهرسازی نیز پیگیری کردیم. از جمله در نشست خبری سخنگوی قوه قضاییه که خواستار ورود دستگاه قضا از باب حفاظت از حقوق عامه برای رفع مشکل سر برآوردن هتلی در اطراف حرم امام رضا (ع) که منظر حرم رضوی را مخدوش کرده، شدیم که ستایشی، سخنگوی دستگاه قضا از تشکیل کارگروهی برای بررسی وضعیت چنین ساختمان هایی خبر داد و اعلام کرد: «برای پروژه هایی که در این حریم هستند یک شیوه نامه طراحی شده است. برخی از این پروژه ها ساخته شده و برخی در حال ساخت است، بنابراین این شیوه نامه تبیین کرده که چگونه باید عمل کند تا قانونی باشد، این جا گفته که اگر ساخته شد یا در حال ساخت بود و پروانه ساخت از شهرداری گرفته باشد به شرط این که تملک تمام زمین را کرده و حقوق شهرداری را کامل پرداخت کرده باشد مجاز به بهره برداری یا ادامه ساخت طبق پروانه است، حالا باید ببینید موضوع مطرح شده یا نقطه ای که مد نظر شماست واجد این شرایط است یا نیست؟ کارگروهی با مدیریت دادگستری تعیین شده که این محل در حال ساخت این شرایط را دارد یا ندارد و این کارگروه باید نظر بدهد.»

علاوه بر این مطالبه افکار عمومی را روی میز معاون وزیر راه و شهرسازی و دبیر شورای عالی معماری و شهرسازی کشور نیز گذاشتیم که در پاسخ به آن اعلام کرده بود که «شورای عالی شهرسازی و معماری طرح پیرامون حرم مطهر را تصویب کرد که این نوع موارد دیگر تکرار نشود و اکنون نیز باید تدابیری اندیشیده شود تا این ساختمان مخدوش کننده منظر حرم مطهر عبرتی برای تاریخ شود.» او اشتباه بودن ساخت این ساختمان را پذیرفت و البته اولویت را جلوگیری از تکرار این فجایع بیان کرد.

به هر حال یک سال و چند ماهی از پیگیری های مداوم ما برای برچیدن این غول بدقواره که دقیقا پشت گنبد مطهر سر برآورده، می گذرد و از تمام نهادها، متولیان و افرادی که می توانستند گره گشا باشند و مطالبه مردم را به سرانجام برسانند هم پیگیری کردیم اما هنوز هم سر که بالا می کنی تا رو به گنبد مطهر، به آقا سلام بدهی، ظاهر بدقواره این دیو سیمانی بدنمایی می کند و اقدامی برای تحقق مطالبه مردم نشده است که باید فکری عاجل برای آن شود.

دوای درد مشخص است، همت کنید!

ماجرایی که روایت شد، نمونه ای است از فاجعه ای که ۱۵ سال است بر سر بافت با ارزش اطراف حرم مطهر رضوی آوار شده، روزی در روزنامه خراسان هشدار دادیم که اتفاق در حال وقوع در اطراف حرم، فاجعه ای با تبعات ۵۰۰ ساله خواهد بود. آن چه از دو دهه قبل شروع شده حالا دارد از زمین سر بر می آورد و فجایع آن از این سازمان به آن سازمان، از این متولی به آن متولی و از این کمیته به آن کمیسیون پاسکاری می شود اما آن چه لطمه می بیند حقوق عامه و حریم بی دفاع رضوی است. آن طور که از اظهارات متولیان بر می آید، باید دست روی دست گذاشت و منتظر ساخت ۱۴۷ ساختمان در بافت اطراف حرم بود تا ببینیم چه بلایی بر سر منظر حرم رضوی خواهد آمد. گویی دیگر باید با نمای بی رقیب گنبد و بارگاه رضوی در خیابان های امام رضا (ع) و طبرسی خداحافظی کرد و آن چنان که منتقد دیروز و متولی امروز می گوید باید با این دیوهای سفید که سایه بر نمای بارگاه رضوی می اندازد کنار آمد!

اما این مطالبه مردم و زائران است، دوای درد هم حداقل برای همین مورد مصداقی مشخص و واضح است که در ادامه اشاره ای به پیشنهادها برای حل مشکل این دیو سیمانی و تحقق مطالبه زائران می شود:

۱ طبقات اضافه را حذف کنید: چرا برخورد قاطعی برای اصلاح طبقات اضافه این دیو سیمانی انجام نمی شود؟ مطالبه افکار عمومی و مردم این است که برای حفظ منظر گنبد مطهر، حداقل ۳ طبقه از این ساختمان تعدیل شود. دیر نیست، حداقل برای نجات منظر گنبد و بارگاه از خیابان های امام رضا (ع) و طبرسی می شود کاری کرد.

۲ حق و حقوق مالک تامین شود: در کنار توجه به حقوق شهروندی و مطالبه مردم برای حذف طبقات اضافه ساختمانی که منظر گنبد منور رضوی را مخدوش کرده، باید به حق و حقوق مالک هم توجه شود تا از ناحیه حذف طبقات اضافه، ضرر و زیانی متوجه مالک یا مالکانی که بر اساس مجوز دستگاه های مربوط به ساخت این ساختمان اقدام کردند، نشود. برای این کار نیز چون دستگاهی متولی پرداخت این حق و حقوق نمی شود، نهادهای بالادستی باید تدبیری بیندیشند که حقوق عامه قربانی نبود مسئولیت پذیری نهادهای مسئول نشود.

۳ مقصران احتمالی شناسایی شوند: آن چه اولویت و ضرورت دارد رفع این بدنمایی ایجاد شده در حریم حرم است و بعد از آن دستگاه های نظارتی و مسئول باید سراغ مجوزهایی بروند که موجب شکل گیری چنین غول بدقواره ای، دقیقا پشت گنبد مطهر شده است. بالاخره مدیرانی که پای مجوز را امضا کرده اند باید پاسخگو باشند؛ هم پاسخگوی ضرر و زیان وارد شده به بیت المال و هم ضرر و زیان معنوی که ایجاد این دیو سیمانی برای مردم رقم زد.

۴ فکری برای بقیه ساختمانی هایی که مجوز گرفته اند بکنید: خیلی فوری و ضروری هم باید فکری برای ۱۴۷ ساختمانی که مجوز بیش از ۵-۶ طبقه گرفته اند شود و شرایط آن ها مورد بازبینی و تجدید نظر قرار گیرد تا موجب سر برآوردن غولی دیگر در اطراف حرم و بر هم زدن منظر و نمای حرم مطهر رضوی نشود. به گفته متولیان شهری وضعیت این تعداد ساختمانی که مجوز گرفته اند مشخص است و باید تا دیر نشده برای آن هم تدبیری اندیشیده شود.

۵ موضوع حرم ملی است، مسئولان در رده ملی اقدام کنند: به هر حال پیگیری های فراوان ما از مدیران استانی و گاهی وزارتی نشان داده که اراده فراگیری برای حل این مشکل وجود ندارد، بنابراین اگر رئیس دستگاه قضا وارد عمل شود و به نماینده خود در استان دستور پیگیری دهد، اگر دادستان که روزی نماینده کارگروه ویژه استان در بافت اطراف حرم بود وارد عمل شود، اگر رئیس قوه مقننه که مشهدی است و اگر نمایندگان استان و شهر وارد عمل شوند که خسارت های لازم را از منبعی تامین کنند، اگر دولت و آقای رئیسی که خود زمانی تولیت آستان قدس رضوی بوده است، به استاندار به عنوان نماینده خود در استان دستور ویژه پیگیری دهد شاید بتوان امیدوار بود که منظر حریم رضوی از یک فاجعه جان سالم به در ببرد. به هر حال فرماندار، دادستان و رئیس شورای عالی شهرسازی به نوعی قبول دارند که نباید به حرم مطهر رضوی ضربه ای وارد شود ولی این سوال به صورت جدی مطرح است که چه کسی باید همت کند و به این مطالبه بحق مردم برای حذف بخش هایی از ساختمان که منظر گنبد را مخدوش کرده است، پاسخ دهد؟

۶ در نهایت؛ برای بافت اطراف حرم متولی واحد تعیین شود: شهری که به واسطه بارگاه ملکوتی علی بن موسی الرضا (ع) به عنوان پایتخت معنوی ایران شناخته می شود و از آن انتظار می رود نماد تمدن سازی انقلاب اسلامی باشد در نزدیک ترین مکان به این کانون نور و توجه به دلیل سوءمدیریت های مستمر در گیر گره کوری در بافت اطراف حرم شده است. در بیش از دو دهه گذشته بافت اطراف حرم در گیر دو طرح «طاش» و «حریم رضوی» بوده است. در چرایی مسئله بافت اطراف حرم دلایلی همچون اختلاف در اهداف و مبانی نظری، منافع پیدا و پنهان مالی هنگفت، تعارض منافع و نبود تصمیم گیری متمرکز و... را می توان از عوامل گره کور امروز بافت اطراف حرم برشمرد، اما اختلاف ها در مبانی نظری و اهداف طرح را می توان یکی از دلایل اصلی منازعات و گره کور امروز بافت اطراف حرم دانست که به نظر می رسد گرچه امروز طرح طاش کنار گذاشته شده و طرح جدید حریم رضوی مبنای اجرای متولیان است اما برای جلوگیری از اصطکاک های آینده بهتر است مبانی نظری درباره مشهد به عنوان نماد تمدن سازی انقلاب اسلامی و الزامات و اقتضائات آن در سطح ملی و بزرگان حاکمیت و تئوریسین های انقلاب اسلامی مورد تبیین و مداقه قرار گیرد. یکی از مهم ترین اولویت ها برای رسیدگی به بافت اطراف حرم، تعیین یک متولی واحد برای برنامه ریزی و انجام اقدامات لازم در این منطقه است. با توجه به این که آستان قدس رضوی نهادی فرادستی و مردمی است و از سویی دیگر اشراف کامل، دقیق و همه جانبه به موضوع حرم رضوی و اطراف آن دارد، بهترین گزینه برای این موضوع این است که آستان قدس رضوی محور فعالیت ها در بافت اطراف حرم مطهر رضوی باشد تا سرانجامی قاعده مند و مناسب برای این منطقه مهم و استراتژیک در مشهد مقدس تصویر شود و به سرمنزل مقصود برسد.

مهم ترین اظهارات مسئولان درباره ساختمان مخدوش کننده منظر حرم مطهر رضوی

سخنگوی قوه قضاییه	کارگروهی با مدیریت دادگستری تشکیل شده تا وضعیت این محل در حال ساخت را بررسی کند و این کارگروه باید نظر بدهد. اسناد درباره این هتل را به دادگستری استان خراسان رضوی حوزه دادسرای مشهد، معاون امور شهری که تخصصی بررسی می کند، ارائه کنید.
دبیر شورای عالی معماری و شهرسازی	شورای عالی معماری و شهرسازی طرح پیرامون حرم مطهر را تصویب کرد که این نوع موارد دیگر تکرار نشود و اکنون نیز باید تدابیری اندیشیده شود تا این ساختمان مخدوش کننده منظر حرم مطهر عبرتی برای تاریخ شود.
دادستان مشهد	از نظر من به عنوان یک شهروند و دادستان شهر به هر ساختمانی که در حاشیه حرم مطهر رضوی بنا شده و به من اجازه نمی دهد که گلدسته حرم را صبح ها ببینم و سلام بدهم، این ایراد وارد است.
فرماندار مشهد	ما و شهرداری باید جلسه برگزار و فکری برای این موضوع کنیم. فعلا ملاک ما آن چیزی است که مصوب شده است. حالا ممکن است ما نظر شخصی داشته باشیم. البته قبول داریم آن چه مصوب شده وحی منزل نیست. قطعا اگر نظرات کارشناسی در این باره ارائه شود برای رفع این مشکل استقبال می کنیم تا مسئله حل شود.
رئیس کمیسیون معماری و شهرسازی شورای شهر مشهد	باید پرونده این ساختمان به صورت کامل بررسی شود و به همین منظور با آقای نورین مقدم، شهردار منطقه ثامن در این باره صحبت کردم و از وی خواستم گزارشی از این ساختمان و تمام مجوزهایی که دریافت کرده است، آماده کند تا بررسی کنیم آیا ساخت آن طبق ضوابط بوده یا خیر. قطعا ما نیز پیگیری های خودمان را در این زمینه انجام می دهیم که اگر تخلفی در این باره شده باشد حتما با آن برخورد شود و نتیجه را نیز به شما و مردم اعلام خواهیم کرد.